హిస్టీరియా

కౌడిగిరి పోతరాజు

దేశంపై అత్యవసర పరిస్థితి పడగ విప్పుకొంది.

అర్ధరాత్రిపూట పోలీసులు-దేశం నలుమూలలా విజృంభించారు. నియంతృత్వాన్ని వ్యతిరేకించిన ఇళ్ళ తలుపులు కొట్టారు. ఉన్నపళంగా ఆయా వ్యక్తులను తీసికెళ్ళి పోలీసు లాకప్పులలో కుక్కారు. చట్టం అమలులోకి రావటానికి ఒక్కరోజు ముందే అరెస్టులు జరిగిపొయ్యాయి. పోలీసు స్టేషన్లకు వెళ్ళిన వ్యక్తులు మళ్ళీ ఇళ్ళకు తిరిగి రాలేదు. వారిపై అంతరంగిక భద్రతా చట్టం ప్రయోగించబడ్డది. 'మీసా' విషపు కోరలలో చిక్కుకొన్న వాళ్ళు - అటునుంచి అటే జైళ్ళకు వెళ్ళిపొయ్యారు.

జైళ్ళకు వెళ్ళి నెల రోజులు గడిచిపోయినా, ఆ నిర్భాగులు ఏఏ జైళ్ళల్లో, ఎందుకు, ఎప్పుడు నిర్బంధించబడ్డారో మొదలైన సమాచారాన్ని, ప్రభుత్వం—వారి వారి తల్లిదండ్రులకూ, భార్యాపిల్లలకూ అందించలేదు.

'డిటెన్యూలు'గా పిలువబడుతున్న ఈ నిస్సహాయులు తతిమ్మా ఖైదీలతో పాటు జైళ్ళలో గోడల మధ్య విచారణలేని నిర్బంధానికి గురై కాలం వెళ్ళదీస్తున్నారు.

అటువంటి జైళ్ళలో ఒకజైలు.

సెంట్రల్ ప్రిజన్—వరంగల్.

సువిశాలమైన కారాగారం. డిటెన్యూలకు, ఖైదీలకూ, బాహ్య ప్రపంచంతో సంబంధాలు తెంచివేస్తూ 'సుదీర్ఘమైన గోడ'. దీర్ఘ చతురస్రాకారంలో ఉంది. ఆగోడ మధ్యలో ఉన్నతమైన ముఖద్వారం. ఆ ముఖద్వారానికి కాపలాకాస్తూ అటూ ఇటూ సాయుధులైన పోలీసులు.

రాజఠీవిని ఒలకపోస్తూ ఆకాశంలో చొచ్చుకుపోయిన ఆముఖద్వారానికి రెండు పెద్దతలుపులు. ముదురు పచ్చ రంగు పూయబడిన తలుపులు శాశ్వతంగా మూయబడి ఉంటాయి. ఆ తలుపు రెక్కలలో ఒకదానిలో మనిషి దూరటానికి వీలుగా ఒకరంధ్రం. మనుషుల రాకపోకలు ఆ రంధ్రం ద్వారా జరగాలి.

ఆరోజు ఉదయం — ఖైదీలు, డిటెన్యూలు, ఆరంధ్రంలోదూరి జైలు బయటికి పోతున్నారు— సూదిలో దారంలా. టైం—ఎనిమిదిన్నర గంటలు.

ఆముఖద్వారం లోపలివైపు 'పోర్టికో'లో కొందరు డిటెన్యూలు, పైజమా జేబులు, లాల్చీల జేబులు బయటికి లాగిలాగి, పోలీసులకు చూపెడుతున్నారు. పోలీసులు బయటికి వెళుతున్న డిటెన్యూలను 'చెక్' చేస్తున్నారు. ఖాళీజేబులున్న డిటెన్యూలను రంధ్రంలో దూరటానికి అనుమతిస్తు

న్నారు.

జట్లు — జట్లుగా బయటికిపోతున్నారు. 'స్క్రూటినీ' కోసమై చివరి జట్టుతో 'గంగన్న—రవి' నిలబడి ఉన్నారు.

"రహస్యమైన పత్రాలుకానీ, ఉత్తరాలు కానీ, ఏమీ లేవు లేవయ్యా!.... చూసుకో".... అంటూ రవి చేతులు పైకెత్తాడు హేండ్స్ అప్ పొజిషన్‌లో.

"ఏమోసార్.... మిమ్మల్ని నమ్మేందెవడు—ఏదైనా జరిగిందంటే మాపెళ్ళాం పిల్లల నోట్లో మన్ను పడుతుంది"........ నడుంచుట్టూ, వీపుచుట్టూ తట్టిచూస్తూన్న కానిస్టేబుల్ అన్నాడు.

స్క్రూటినీ అయిపోయి సందులోనుండి బయటికి వెళ్ళిన డాక్టర్ లోకనాథ్ గారు మళ్ళీ లోనికొచ్చాడు. వాంతి చేసుకోబోతున్నట్టుగా ముఖం పెట్టుకొని తల వాల్చుకున్నాడు.

"ఏమిటీ సంగతి....యం—జి—యమ్ లిస్టులో మీపేరు లేదా?" గంగన్న ఆతురతతో అడిగాడు.

"నాపేరుంది!....కానీ సంకెళ్ళు వేస్తున్నారు చేతులకు....ఇంత బ్రతుకు బ్రతికి ఈసంకెళ్ళు వేయించుకోవటం నాకిష్టంలేదు'"

"అవసరం మనది.... ఏం చేస్తాం?........

నిష్క్రమణ

నిన్నటితో ముగిసిన తీర్పు
కాలమైందని గంట మోగగానే
జీవితకాలం తెరిచున్న తలుపుల్ని
మూసేసింది నే వెళ్ళగానే ....

టి. లలితా ప్రసాద్

సంకెళ్ళు ఎందుకు వేస్తున్నారంటే జవాబు చెప్పే నాధుడెవడు? ... మనం కూడా నేరస్థులమనే వాళ్ళ భావన"...

"ఏమో నేనురాను.... 'పెరోల్' దొరికి బయటి కొచ్చేవరకు జైల్లోనే ఉంటాను" లోపలికెళ్ళిపోయాడు డాక్టర్ లోకనాథం.

"పరిగ ఏరుకోటానికొచ్చిన పటేల్ బిడ్డ నందట ఎనకటికొక పోరి... అట్టుంది మన డాక్టర్ సాబ్ యవ్వారం... జైలుకొచ్చినాక అన్ని బాధలూ పడాలి...... మనం ఎవనిమీద అలిగిపోయినా అడిగే గాడిద కొడు కెవ్వడయ్యా రవీ ..."

రవి సమాధానం చెప్పలేదు. ఇబ్బందిగా ముఖం పెట్టుకొని కదలకుండ అలాగే నిలబడ్డాడు.

జేబుల తనిఖీ కార్యక్రమం ముగించి బయటికి వెళ్ళటానికి అనుమతించాడు డిప్యూటీ జెయిలర్.

గంగన్నా... నేనుకూడా లోనికెళతా! ఈసంకెళ్ళు వేయించుకోవడం నాకుకూడా మంచిగా అనిపించటంలేదు. .... ఛమ్... నాన్సెన్స్.. మనం దొంగలమా! ఖూనీ కోరులమా?.... జైల్లో పెట్టారు సరిపోయింది. సంకెళ్ళు వెయ్యటానికి మనం చేసిన నేర మేమిటి?... నో-నో గంగన్నా. ....ఇంతకన్నా మరో పరాభవం లేదు. మనం అందరం కలిసి ఇప్పుడే ఇక్కడే దీన్ని ప్రొటెస్ట్ చెయ్యాలి....యం.జి.యమ్ కు పోమని ఈ పోర్టికోలోనే సత్యాగ్రహం చేద్దాం"... రవి కళ్ళలో తిరుగుబాటు కిరణం. ఆకళ్ళు ఎదుటి వ్యక్తి సహకారం అర్థిస్తున్నాయి.

"అవన్నీ ఈరోజు కుదరవురా—నోళ్ళకు, పత్రికలకు, ఫండమెంటల్ రైట్స్‌కి అన్నిటికీ సంకెళ్ళు ఒడ్డాయి. . ఈ చేతులకు సంకెళ్ళు వేయించుకోవటం చిన్నవిషయం ఛలో నడువ్ ...అక్కడ నీ భార్య, అమ్మ యం జి.యమ్ లో ఎదురుచూస్తూంటారు ఈపంచాయితీ ఇంకొకరోజు పెట్టుకుదాం రా! —రోజులు మనవి కావు"... గంగన్న రవి భుజాలు పట్టుకొని ముందుకు నడిచాడు.

ఇనప జల్లెడలున్న బ్లూ కలర్ పోలీసు వ్యాన్లు బయలు దేరటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాయి. ముందు వెళ్ళిన డిటెన్యూలు ఖైదీలు వాటిల్లో కూర్చుని ఉన్నారు. ఒక వ్యాన్‌కు తలుపులు బిగించి ఉన్నాయి రెండవవ్యాన్ ప్రక్కనే సాయుధులైన రిజర్వు పోలీసులు బేడీలు పట్టుకొని నిలబడ్డారు.

రవి మెయిన్‌గేటు ముందు నిలబడి పరీక్షగా చూశాడు.

ఆరు బయట ప్రపంచం.—తార్రోడు. పై జారిపొయ్యే కార్లు – రిక్షాలు, సైకిళ్ళు. ఒక దాని వెంట ఒకటి పోతున్నాయి. మనుషుల అరుపులు, మానవ జీవితపు సామూహిక కదలిక, జీవంతో తొణికిసలాడే బాహ్య ప్రపంచం.

అనిర్వచనీయమైన ఆనందం కలిగింది ఒక్క క్షణం.

"రండి రండి.... మీకోసమే ఇంత ఆలస్యమైంది—ఇక్కడే తొమ్మిదయింది" .. గోపాలాచార్యులు ఆప్యాయత నిండిన కంఠంతో "రవి" అని పిలిచాడు. వెనుక తలుపులు తెరచి ఉంచిన పోలీసు వ్యాన్ ప్రక్కనే గోపాలాచార్యులు నిలబడి ఉన్నాడు. అతను డెబ్భయి సంవత్సరాల వృద్ధుడు. తల పూర్తిగా నెరిసిపోయింది. ఆయుర్వేద వైద్యం చదివి, వరంగల్‌లో

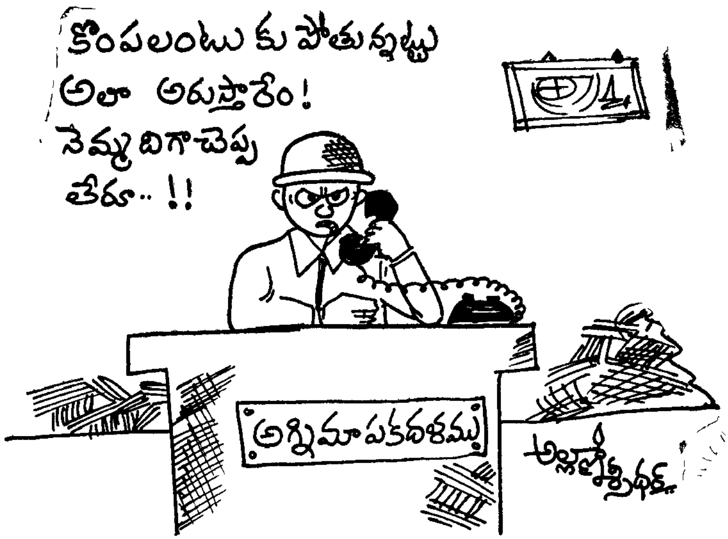

జీవితం గడుపుతుండేవాడు. సత్యాగ్రహం, నిరసన వ్రతం మొదలైన అహింసా పద్ధతుల ద్వారా నియంతృత్వాన్ని ఎదిరించి జైల్లో అడుగుపెట్టాడు.

అతని కుడిచేతికి బేడీలు తగిలించి ఉన్నాయి—ఒకరింగు, రెండవరింగు బేడీలు రవి ఎడమ చేతిని అలంకరించటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాయి.

ఇద్దరిద్దరికి కలిపి బేడీలు వేసే పద్ధతి. ఉదయ సూర్యుని కాంతులు రావి చెట్ల సందుల్లోనుండి దూసుకొచ్చి బేడీలపై బడి తళుక్కు తళుక్కున మెరుస్తున్నాయి. డిటెన్యూల పట్ల, పాలక వర్గాల పరిహాస భావానికి, ఎగతాళిగా వాటికి సంకేతంగా ఉన్నాయి అవి.

రవి వ్యాన్ చెంతకు నడిచాడు.

జీవితంలో మొదటి సారిగా సంకెళ్ళు వేయించుకో బోతున్న క్షణం. దొంగలకూ హంతకులకూ, సంఘవిద్రోహులకూ, ఉద్దేశించబడిన సంకెళ్ళు తన చేతులకు చుట్టుకో బోతూన్న సమయం. గుండెల్లో పొడిచినట్లుగా అనుభూతి. ఆ అవమానానికి తల ఒగ్గక డాక్టర్ లోకనాథంలా తిరిగి లోనికెళ్ళాలనిపించింది.

మెరుస్తూన్న ఇనప సంకెళ్ళను ప్రత్యక్షంగా చూస్తూన్న అతని కళ్ళలో నిప్పులు రాజుకోసాగాయి. లాల్చీ జేబుల్లో ఉన్న తన చేతులు పిడికిళ్ళు బిగించసాగాయి.

"కామ్రేడ్ తొందరగా పనికానివ్వు.... ఎందుకంతగా 'ఫీ'లవుతున్నావ్. నీకు అంత సెంటిమెంటల్ ఫీలింగ్ పనికిరాదు టేకిట్ ఈజీ—రెండురోజులు పోతే అంతా అలవాటయి పోతుంది ..సంకెళ్ళు, పోలీసులూ మనజీవితంలో ఒకభాగం. ఉద్యమ నిర్వాహకులుగా మనం ఎన్నో పరాభవాలకు, అన్యాయాలకు గురికావాలి ముందు ముందు....చేతులు బయటికి తియ్యి"... అనునయించ సాగాడు గంగన్న.

పెద్దపులిలాంటి ముఖం.

ఎర్రగా ఎత్తుగా నిండైన విగ్రహం గంగన్నది. ఒకచేతికి బేడీలు తగిలించుకొని, మరొక చేతిలో తన గుబురు మీసాలు దువ్వుకుంటూ ఫ్రంట్ సీటు వద్ద నిలబడిన రిజర్వు యస్.ఐ. తో నిర్వికారంగా

మాట్లాడుతున్నాడు—సంకెళ్ళు తగిలించారన్న స్పృహలేకుండా —

రవి అనాలోచితంగా ఒక్క అడుగు ముందుకు వేశాడు — తన ఎడమచేతిని బయటికి తీసి. కానిస్టేబుల్ చేతిని పైకెత్తి ముంజేతికి కంకణం తొడిగాడు. స్క్రూ తిప్పి తాళం వేశాడు బేడీలకు. సంకెళ్ళు ఊహించినంత, పైకి కనిపించినంత, తేలిగ్గా లేవు. ఎంతో బరువుగా ఉన్నాయి. ఇనుప ముద్ద చేతికి వ్రేలాడుతున్నట్లు చెయ్యి కృంగిపోసాగింది. ఎవరితోనూ మాట్లాడక, ఎవరి ముఖాల్లోకి చూడక మౌనంగా వ్యాన్‌లోకి ఎక్కి బరువైన తన ఎడమ చేతిని మోకాలిపై పెట్టుకున్నాడు.

రవి చెట్ల నీడలను దాటిన 'బ్లూ వాన్' యం. జి. యమ్ ముందుకొచ్చింది. యం. జి. యమ్. మహాత్మాగాంధీ మెమోరియల్ హాస్పిటల్ లోనికెళ్ళి 'పోర్టికో' లో ఆగింది.

"అవుట్ పేషంట్స్ స్లిప్స్ తీసికొస్తాను ఎవ్వరినీ దిగనివ్వవద్దు" అంటూ ఫ్రంట్ సీటులోనుండి దిగిన యస్. ఐ. కానిస్టేబుల్ అవుట్ పేషంట్ బ్లాక్ వైపు నడిచాడు.

ఇనప జల్లెడ చదరాలలో ఒక చదరంలో కన్నుపెట్టి రవి ఒ. పి. వార్డ్ కేసి చూడసాగాడు.

ఒ.పి. వార్డ్ ముందు గుంపులు గుంపులుగా జనం—సినిమా హాలువద్ద కొత్తసినిమా మొదటిరోజున టిక్కెట్లకోసం తొక్కిసలాడినట్లు తొక్కిసలాట. వాళ్ళమధ్య లాఠీలు ఆడుతున్నాయి. ఆడవాళ్ళను, మగవాళ్ళను క్యూలో నిలబెట్టటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు యూనిఫారాల్లో ఉన్న వార్డ్ బోయ్‌లు—ఎర్రటోపీలు — పోలీసులు—ఎక్కడ చూసినా పోలీసులు ఆస్పత్రి వద్ద పోలీసులు, సినిమా హాల్స్‌వద్ద పోలీసులు, రైల్వేస్టేషన్స్‌లో పోలీసులు, భారతదేశమంతా పోలీసు యూనిఫారాలు, ...త్రీ ఫిఫ్త్ మాన్ ఈజ్ ఎ పోలీస్‌మాన్, ఇన్ మై మదర్ లాండ్........"

రవి అనుకున్నాడు.

"నీ మీద మన్నుబడ మురదనష్టపోను ....ఎంత దెబ్బకొడితివిరా!" లాఠీ దెబ్బ తిన్న నడివయస్సు స్త్రీ ఎవరినో తిట్టుకుంటూ వాన్ ప్రక్కగా నడిచిపోతోంది.

"ఆవిడను ఎందుకు కొట్టావని"— ఎవరూ అడగలేదు ఆ కానిస్టేబుల్‌ని ఆమె అతని ప్రవర్తనకు నిరసనగా మంచినీళ్ళ కుండ వద్దని ఖాళీ సీసా తీసుకొని వెళుతుంటే అందరూ గారడీ చూస్తూన్నట్లు పళ్ళికిలిస్తున్నారు. కర్మభూమి భారతదేశంలో సరాసరి పౌరుల సాంఘిక చైతన్యానికి ప్రతీకలుగా ఉన్నారు అక్కడ పోగయిన జనం.

"మనకు ఇక్కడ ఒక్క గంట, గంటన్నర టైం—అంతే....ఈలోగా మన వాళ్ళతో మాట్లాడటం పూర్తి చేసుకోవాలి.

"మా అక్కా బావా వస్తానన్నారివాళ—ఈ జనంలో ఎక్కడున్నారో"... తోటి డిటెన్యూల మాటలు. వాళ్ళ కళ్ళు ఇనప జల్లెడ చతురస్రాకారపు సందుల్లో నుండి వెతుకుతున్నాయి - ఆత్మీయులను, మిత్రులను - వాళ్ళ కళ్ళలో ఆతురత—ఆవేదన

ఆ మాటలు విన్న రవి ఉలిక్కిపడ్డాడు. తన భార్యా పిల్లలూ, తల్లి దండ్రుల కోసం పరీక్షగా చూడసాగాడు. అవుట్ పేషంట్స్ గుంపులో లేరు.

అటు స్కూటర్ స్టాండ్—షెడ్స్ వైపు లేరు .. లేరు

ఇటు—కత్తిరించిన సరివిచెట్ల నీడన రోడ్ బారుకు. ..లేరు లేరు మరి రోడ్ పైన - రోడ్ . మెయిన్ గేట, రోడ్ పైన చూపులు సారించాడు.

ఆమె ఎవరు? తన భార్య కాంతమ్మ యిని .అవును. మెయిన్ గేటులో రిక్షా దిగింది ఇప్పుడే. ఇంత ఆలస్యం ఎందుకయినట్టు? .. బహుశా బస్ అంది ఉండదు. మన ఊళ్ళో ఎక్స్‌ప్రెస్ బస్సులాగవు. ప్యాసెంజర్ బస్సులు దొరకవు . మనఊరి

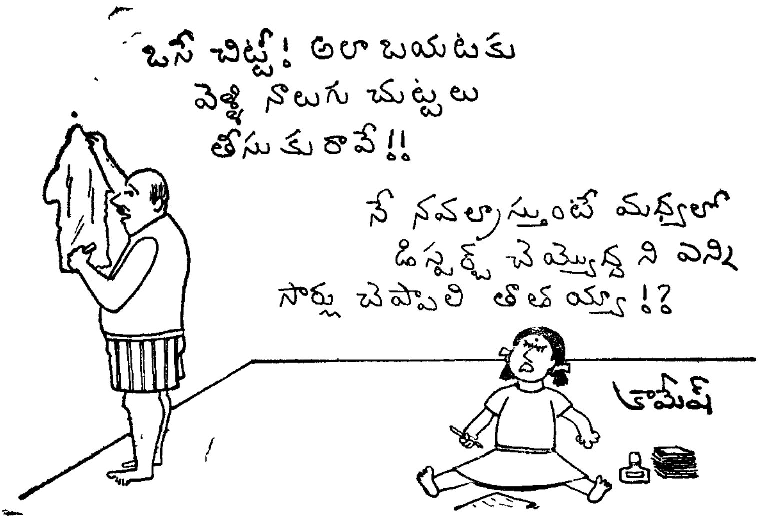

నుండి వరంగల్ వచ్చేలోగా, వరంగల్ నుండి హైదరాబాద్ ముసుగుల్లు పోయ్యి రావచ్చు. అవును....తను ఒక్కర్తెన దిగింది ఏం సంగతి? ....పిల్లలేరి? ... వాళ్ళను ఈ సారికి వద్దనుకుందేమో! ....చేతిలో పండ్ల బుట్ట ఎందుకు? —తనకు ఏ రోగమొచ్చిందని. ....భాదస్తపు మనుషులు—రానివ్ చెప్తా ....బుట్ట ఊపుకొంటూ నడుస్తోంది. గబగబా నడుస్తోంది, టైం అయిపోతుందని పాపం ....అరెరే ....చీర కాళ్ళకు అడ్డం బడి ముందుకు తూలింది. పండ్ల బుట్టలో పండ్లు దొర్లిపోతున్నాయి. పసుపు రంగు బత్తాయిలు బంతుల్లా పరుగెడుతున్నాయి. సిగ్గుపడిపోయి గబగబా ఏరుకొంటోంది. మొత్తం నాలుగే కిందబడినట్లున్నాయి ....వస్తోంది....వస్తోంది."

సూర్యరశ్మి సోకి ముఖం తళుక్కు తళుక్కున మెరిసి కోణాలు, కోణాలుగా కనిపిస్తోంది ఆమె ముఖం-రవికి-ప్రిజమ్ నుండి చూసినట్లుగా.

ఆమె ఎవరు? ....ఎవరు? ....ఆమె తన భార్యకాదు. కాత్యాయినికాదు. భార్యలా కనిపించి భ్రమ గొలిపిన మరొక మనిషి.

....ఛి ఛి తన కాళ్ళు సరిగా పనిచెయ్యట్లలేదు. పైలుకొచ్చిన పిదప మనస్సుతో పాటు అన్ని అంగాలు దెబ్బ తిన్నట్లున్నాయి.

ఆ తరువాత ఇద్దరు ముగ్గురు స్త్రీలు—నడుంతో ఒకరు, చీరెరంగుతో ఒకరు, వెనుకభాగంతో మరొకరు తనకు భ్రమ కలిపించి వార్డ్సులోకి వెళ్ళిపోయారు.

అవుట్ పేషంట్ స్లిప్స్ వచ్చాయి.

సంకెళ్ళ గలగలలు - గ్రీసులేని సీట్ల కిర్రు-కిర్రు కదలికలు. డిటెన్యూలు దిగారు. జంట జంటలుగా.

రవి దిగాడు సిగ్గుపడుతూ. ముంజేతికున్న బేడీలు కనబడకుండ తన చేతిని గోపాలాచార్యులకు ఆన్చి లాల్చీనిండుగా కప్పుకున్నాడు. డిటెన్యూల వెనుక పోలీసులు. బందూకి మడిమలు క్రిందకు దించి బారల్స్ గాలిలోకి ఎత్తిపట్టి నిలబడ్డారు.

సబ్ఇన్స్పెక్టర్ కదిలాడు.

సంకెళ్ళతో బంధింపబడిన డిటెన్యూలు 'సైయిర్ కేస్' పైకి ఎక్కిపోసాగారు—ట్రెయిలర్ బస్సుల్లా. జంటలు-జంటలుగా పైకి పొయ్యారు. వాళ్ళ వెనుక సాయుధ

రిజర్వ్ సిబ్బంది, మిలిటరీ బూట్ల తాకిడితో స్టెయిర్ కేస్ టక్, టక్ మని ప్రతిధ్వనించ సాగింది. సామాన్య జనానికి భీతి గొలిపే ఎట్మాస్ఫియర్ సృష్టించారు రిజర్వ్ పోలీసులు. వాళ్ళకు ఎదురుగా తిరుగుతున్న మనుషులు ఎటువాళ్ళు అటు ప్రక్కకు తప్పుకున్నారు ఆ జనంలో తన భార్య లేదు.

హాస్పటల్ సూపరింటెండెంట్ గదిలో హాజరుపరిచారు యస్. ఐ.—డిఁ న్యూలను. అవుట్ పేషంట్స్ స్లిప్పులు సూపరింటెండెంట్ టేబుల్ పైపెట్టి సంకెళ్ళు ఊడదీయించాడు. రవి తన ముంజేతిని చూసుకొన్నాడు వాత పడింది. గాలి ఆడక చెమటతో తడిసి తెల్లగా ఉంది. హాండ్‌కర్చీఫ్‌తో దానిని తుడుచుకున్నాడు.

"ఫలోస్సాబ్" అవుట్ పేషంట స్లిప్‌ను ఒక చేతిలో, మరొక చేతిలో బేడీలు పట్టుకొన్న కానిస్టేబుల్ రవిని హెచ్చరించాడు· కంటి విభాగం పైపు నడుస్తూన్న కానిస్టేబుల్‌ను రవి అనుసరించాడు.

వరసగా అటూ ఇటూ ఉన్న గదులలో మధ్య సన్నని ఇరుకు వరండా.

వెలుతురు ప్రవేశించే వీలులేక వరండా చీకటిగా ఉంది.

"కన్ను—విభాగం"—బాణం గుర్తుతో చిన్న సైన్‌బోర్డు. ఆ సైన్‌బోర్డు ప్రక్కన ఆ మూలలో బెంచి. ఆ బెంచీపై రోగులు—స్త్రీలు, పురుషులు. వాళ్ళందరూ కళ్ళలో 'డ్రాప్స్' వేయించుకుని కళ్ళు మూసుకొని జపం చేస్తున్నారు - సీలింగ్ కేసి ముఖాలు ఎత్తి పట్టుకొని. ఆ బెంచి మూలన కళ్ళలో మందు వేయించుకొని రెండు కళ్ళు ఆ చీకటిని గెల్చుకొని మెరుస్తున్నాయి, రేడియమ్ కళ్ళల్లా.. .ఎవరామె? ... తన భార్య . కాత్యాయిని.

తను కనిపించిన వెంటనే తన భార్య కళ్ళలో తళుక్కుమని మెరుపు మెరవలేదు ఇన్నాళ్ళలా తన 'ఇమేజ్' ఆమె కళ్ళను ఆకట్టుకోలేదు. పోస్ట్‌మార్టం గదిలో దాచబడిన శవాన్ని చూడటానికొచ్చిన బంధువులా, దూరంగా నిలబడి భయం భయంగా చూస్తోంది, పోలీసునూ, తననూ కలిపి. చూపులు మార్చి మార్చి, చూస్తోంది అనుమానంగా.

నిర్లిప్తంగా, అర్థంలేని చూపులు.

నిస్పృహతో ఆరిపోయిన కళ్ళు.

అతనికి భార్యను ఎలా పలకరించాలో అర్థంకాలేదు. తను ఏం మాట్లాడాలో తోచలేదు. ఎదురెదురుగా నిలబడి ఒకరి నొకరు చూసుకోవటం మినహా ఏమీ మాట్లాడుకోలేక పొయ్యారు. ఆమె చెంపల పై కన్నీళ్ళు జారి పమిటపైబడి ఇంకిపో సాగాయి.

"లోనికి పదండి .సార్" కానిస్టేబుల్ హెచ్చరించాడు.

కానిస్టేబుల్ 'ఐ స్పెషలిస్ట్' ముందు స్లిప్ పెట్టాడు. రవిని లోపలి విభాగంలోకి వెళ్ళమని డాక్టర్ వేలు చూపించాడు. ఆమె భర్తను అనుసరించి లోనికి అడుగు పెట్టబోయింది. "వద్దమ్మా-మీరు మాట్లాడుకోవటం అమీన్‌సాబ్ చూస్తే....నాకు మాట వస్తుంది ...మాఫ్ కర్నా. .క్షమించండి...." అన్నాడు కానిస్టేబుల్.

"అయిదు నిముషాలు మాత్రమే. మాట్లాడి వెళ్ళిపోతాను. ప్లీజ్" అంటూ చేతికి వ్రేలాడుతూన్న హేండ్ బ్యాగ్ జిప్ లాగి రెండు రూపాయల నోటు అతని చేతిలో పెట్టింది.

అతి మెల్లగా జరిగిన సంభాషణ ఒక చెవితో వినిన డాక్టర్ తలఎత్తి కానిస్టేబులు కేసి చూసి. . "ఎక్కువసేపు కూర్చోరులే. లోనికళ్ళనివ్వు" అని చెప్పి ఆమెను లోనికెళ్ళమని సైగచేశాడు. కృతజ్ఞత నిండిన కళ్ళతో ఆమె డాక్టర్‌కు వినయంగా నమస్కరించి లోనికెళ్ళింది. బెంచిపై ప్రక్క ప్రక్కనే కూర్చున్నారు.

"నీ కోసం క్రిందంతా చూశాను."

"ఎందుకు చూశారు? ....'పి' సెక్షన్‌కు వస్తానని తిరుపతిరెడ్డి గారితో చెప్పి పంపా

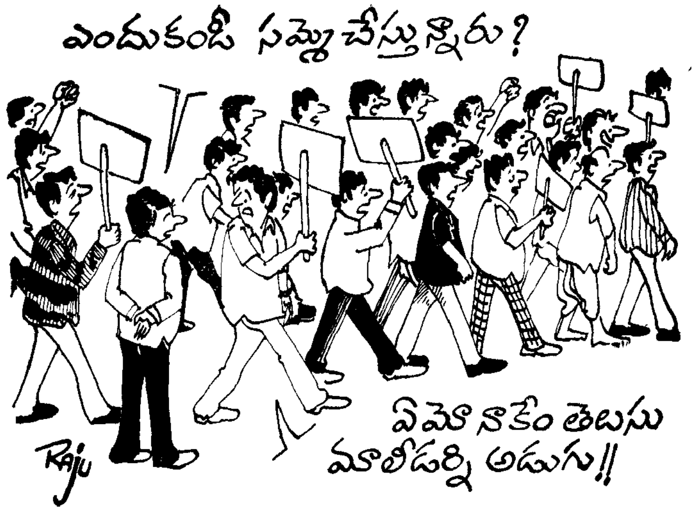

రుగా అ ... ల్లుగా అంద

"అవునవును .మర్చిపొయ్యాను తడ ఉడ్డట్లుగా పెదవులు చప్పరించాడు, అంతా కంగారుగా ఉంది. హాస్పిటల్ ప్రతి అణువు లోనూ చిక్కి స్థబ్దత మరింత కంగారు పెడుతోంది.

"మీరు ఈరోజు రారని సూనని చాలా టగులు పడిపోయాను . ఇప్పటివరకూ. పనీ పెళ వస్తున్నట్టు తిరుపతి రెడ్డిగారి కయినా సమాచారం అందిందో లేదో నని సందేహించాను అయితే మీ పేరాకరు పెట్టారు— ఆయన ఆయన స్వయంగా ఎవరైనా లేక మనిషిని పంపించారా?

" ... తెలిసిందితే ఈ పోలీసులు మనం అనుకున్నంత పెద్దవాళ్ళం కాదు వాళ్ళు మనుషులే వాళ్ళకు మంచి ... తెలుసు. ఈ చిన్న పనిచేసి పెట్ట మంటే చేసిపెడతారు

"మిమ్మల్ని కరీంనగర్ వన్ టౌన్ పోలీసు స్టేషనులో పదిరోజులుంచి అక్కడి కెసు కళ్ళారుట—ఆ రోజు నుండి మిమ్మల్ని ఏం చేశారోనని గుండెలు పట్టిచస్తున్నాం. నిద్రాహారాలు లేకుండా హైదరాబాద్‌లో అన్ని పోలీసు స్టేషన్లూ గాలించాం-ఎవరి నడిగినా, ఎంత డబ్బు ఖర్చుచేసుకొన్నా ఎవరూ చెప్పలేదు. రెండువేల రూపాయిలు ఖర్చయినా మీరు జైల్లో ఉన్న వార్త తెలిసికోలేక పొయ్యాం మొన్న మనిషి వచ్చే వరకూ.

"చంపేశారు పోండి నేననుకొన్నా మీరింతపని చస్తారని ... నేననుకొన్నట్టే జరిగింది. హైదరాబాద్ తీసికెళ్ళి సి. ఐ. డి. కార్యాలయములలో ఉంచారు మూడు రోజులు ఇంటరాగేషన్ చేశారు .... ఎక్కడెక్కడ ఏ ఏ మీటింగులు పెట్టారని మీ వెనుక సంఘం ఏమిటని గుచ్చి గుచ్చి అడిగి వదిలారు మీరు ... డ ... యిస్ చేసి ఈ ... వదిలేసి పోయినారు"

ప్రక్క గదిలో డాక్టర్ టేబుల్ వద్ద కోలాహలం.

వాళ్ళిద్దరూ ప్రక్కకి తిరిగి చూశారు.

మోకాళ్ళ వరకూ తెల్లని కోట్లు హౌస్ సర్జన్స్‌గా వచ్చిన లేడీ డాక్టర్లు వయ్యారంగా లోనికొస్తున్నారు. గుండీలు పెట్టుకొని తెల్లని కోట్లు - చేతివేళ్ళ మధ్య నాజుగ్గా మడిచి ఉంచిన రంగు రంగు స్టెత

సోకులు అలంకారంగా ఉన్నాయి. "డాక్టర్‌గా సోషల్ స్టేటస్" సంపాదించిన గర్వం వాళ్ళ కళ్ళల్లో, మాటల్లో, కదలికల్లో తొణికిసలాడుతోంది. ....రోగులూ రోగాలూ, హాస్పిటల్ వాళ్ళకొక కామన్ అఫైర్....ఒక రొటీన్ లైఫ్"

"ఆర్ యు మిస్టర్ రవీ—" భుజాల వరకూ జుట్టు కత్తిరించుకొన్న లేడీడాక్టర్ దగ్గరకొచ్చింది.

"యస్. అ....యామ్"....రవి లేచాడు. తన భార్య లేచి ప్రక్కకు తప్పుకొంది. డాక్టర్ జుట్టు భుజాలపై విరబోసు కొంది- ఎర్రరంగు పూసుకొన్న గోళ్ళు-చివరి వేలి గోరు పొడవుగా పెంచుకుంది రవి కళ్ళలో ఆయింట్‌మెంట్ పూసి వెళ్ళిపోయింది.

రవి కళ్ళు మూసుకొని ఆలోచించ సాగాడు.

తనభార్య ఈ నెలా పదిహేను రోజుల్లో ఎంతగానో కృశించి పోయింది. చిక్కిపోయి కొద్దిగా నల్లగా కనిపిస్తోంది. ధైర్యంగా ఉండమనీ—పిల్లల చదువు ఆరోగ్యం జాగ్రత్తగా చూడమని ఎన్నో ఓదార్పు మాటలు చెప్పాలను కొన్నాడు ...."ఐదునిముషాలు, అయిపోతున్నట్లున్నాయి." అనుకుంటూ అతను కళ్ళు తెరిచాడు.

"మండు తున్నాయా కళ్ళు"....ఆమె అడిగింది.

"లేదులే కూర్చో....ఇటు"....కర్చీఫ్‌తో కళ్ళు తుడుచుకో సాగాడు.

ఆమె కూర్చోలేదు-గోడకానుకొని నిల బడి పరిశీలనగా చూడసాగింది భర్తకేసి.

"పిల్లల్నెవర్నీ తీసుకురాకుండా ఒక్కర్తెవే వచ్చావ్ ? .... పిల్లలెలా ఉన్నారు. బాబు మళ్ళీ బడి ఎగ్గొట్టి తిరుగుతున్నాడా ?"....

"పిల్లలేమయితే మీకెందుకూ — బాబు ఏమైతే మీకెందుకు ? కానీ....ఎన్నాళ్ళుండ దలుచుకొన్నారు మీరు ఈజైల్లో"....

"వాళ్ళు విడిచి పెట్టే వరకూ ?"....

ఆమె అతనికి దగ్గరగా వచ్చి నిలబడి ప్రతిమలాడసాగింది. "నేను చెప్పేది వినండి- మనకు ముగ్గురాడపిల్లలున్నారు—వాళ్ళకు పెళ్ళిళ్ళు.కట్నాలు ఎన్నో బరువులున్నాయి మీరు దేశం, దేశం అంటూ జైలుపాలయి పోతిరి ఇంటి వద్ద మా బాగోగులు చూసే వాళ్ళు కూడా ఉండాలికదా ? నేను చెప్పినట్లు వినండి. ఈ రాజకీయాలకు దూరంగా ఉంటానని హామీ పత్రం వ్రాసిస్తే మీ దోస్తులు రమణా రెడ్డి, వాసూ, వాళ్ళంతా మీ విడుదలకు ప్రయత్నం చేస్తారట....కావాలంటే మీ పార్టీ వాళ్ళకు డొనేషన్లు ఇస్తూ ఉందాం"....

"ఇదిగో నేను లోగడ చెప్పిందే మళ్ళీ చెబుతున్నా ... అటువంటి పత్రాలూ గిత్రాలూ ఏమీ రాసివ్వను....ఇది మనకు పరీక్షా సమయం. జైల్లోఉండటాని కష్టాలు అనుభవించటానికి మనం వెనుకాడకూడదు. ఏరకమైన త్యాగానికైనా మనం వెను తియ్యకూడదు....ఎవరో త్యాగంచెయ్యాలి ఆ త్యాగఫలితం మనం అనుభవించాలను కోవటంకన్న తుచ్ఛమైన విషయం మరొకటి లేదు........పిల్లల పెళ్ళిళ్ళు...కట్నాలు ....డబ్బు సంపాదించటం, నిలవచెయ్యటం, దానితో అల్లుడుగాళ్ళను కొనటం....వ్యక్తి ఆస్తి ఉన్న ఈవ్యవస్థలో ప్రతివ్యక్తీ సెక్యూరిటీ కోసం ప్రాకులాడతాడు....అందుకని మనం ఈవ్యవస్థను మార్చటానికి ప్రయత్నం చెయ్యాలి....సరేలే-ఇప్పుడా విషయాలేమీ మాట్లాడకు...." ఆవేశం ప్రతిధ్వనించింది అతని కంఠంలో. భార్యకేసి సీరియస్‌గా చూశాడు.

"ఉ....అంతే కోపం.... ఉద్యమాలలో ఊరేగదలచుకున్న వారు మరి పెళ్ళెందుకు చేసుకున్నారు ?"....

"పెళ్ళి చేసుకోలేదు....చేశారు"....

"తాళికూడా వాళ్ళే కట్టారా ;"....

ఆమె రెట్టించింది.

రవి అసహనంగా భార్యకేసి చూసి, తమ సంభాషణ ఎవరైనా వింటున్నారేమోనని తొట్రుపాటుగా అటూ ఇటూ చూశాడు.

డాక్టర్ కుర్చీ పట్టుకొని దాని వెనుక నిలబడ్డారు హౌస్ సర్జన్స్. వాళ్ళు తమ కేసి చూస్తూన్నారు. బందూక్ పట్టిన కానిస్టేబుల్ చేతి క్రిందుగా వాళ్ళ చూపులు ఎక్వేరియమ్‌లో రంగు చేపల్ని చూసినట్లు తననూ తన భార్యనూ చూస్తున్నారు.

ఆమెతో సంభాషణ మార్చాలన్న ఉద్దేశ్యంతో రవి అడిగాడు.

"మా అమ్మా బాబూ రాలేదా?"

"వచ్చారు అందరం ఒక్కసారే వస్తె కానిస్టేబుల్ రానివ్వడని అక్కడక్కడ వార్డ్ మూలల్లో నిలబడి మిమ్మల్ని చూస్తూన్నారు ఇప్పటి వరకూ. . అరుగో" అంటూ వేలు చూపించింది.

అతను తల పైకెత్తి తలుపుకు ఎదురుగా నిలబడ్డ మనుషులకేసి చూశాడు. కంటి రోగు , ముసలి ముతకా, కళ్ళపై గుడ్డ పట్టీలు. వాళ్ళకు ఆసరాగా వాళ్ళ బంధువులు వాళ్ళముందు తెల్ల యూనిఫామ్ వార్డ్ బోయ్‌లు. అందరి వెనుకా తల్లిదండ్రుల ముఖాలు — తలలు మాత్రమే కనిపిస్తున్నాయి నిశ్చలంగా. పాత ఫొటోలో వెనుక వరసలో బెంచీలపై నిలబడిన అభాగ్యుల్లా ఉన్నారు మెడలు రిక్కించి.

"బా...." పిలిచి చెయ్యి ఊపాడు రవి తెచ్చిపెట్టుకున్న చిరునవ్వుతో. తల్లిదండ్రులు ప్రతి చిరునవ్వు నవ్వలేదు. వాళ్ళిద్దరూ యాంత్రికంగా చేతులూపారు.

తనకు జైల్లో అన్ని సౌకర్యాలున్నాయనీ తిండి విషయంలో ఏ లోపమూ లేదని చెప్పి వాళ్ళను ఓదార్చాలనుకున్నాడు. కానీ వరండాలోకి నడవటానికి కానిస్టేబుల్ అనుమతించడని ఆలోచన మానుకున్నాడు.

"ఈ నెలరోజులనుంచీ ఒక్క ఉత్తరమైనా వ్రాయకూడదా? —ఫలానా జైల్లో ఉంచారని. మీ అమ్మ నాన్న ఎంత కంగారు పడిపోతున్నారో ఆలోచించారా? మొన్న పదిరోజులనాడు మీ బాబు అర్ధరాత్రి లేచి "రవీ....బిడ్డా... వచ్చావా?" అంటూ పెద్దగా కేకవేసి తలుపుతీశాడు.

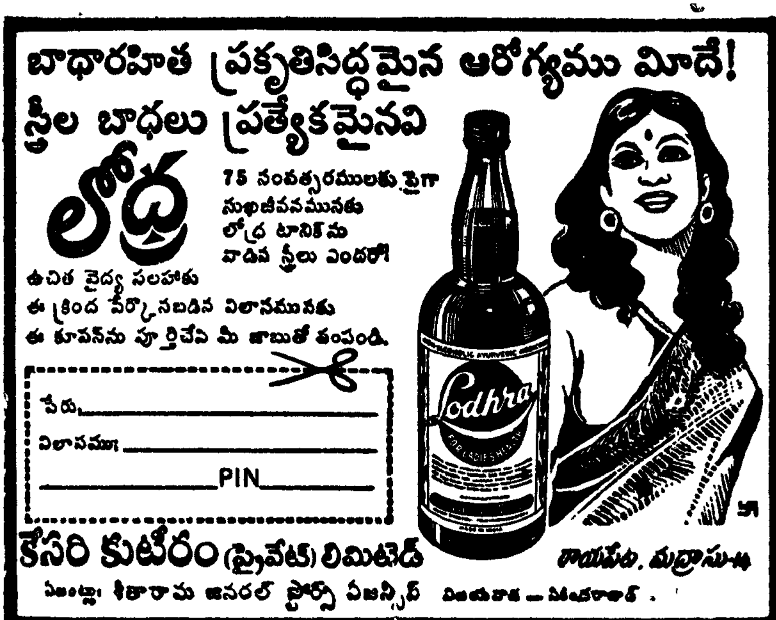

మేమంతా లేచాం. తీరా చూస్తే ఎవ్వరూ లేరు. అంతా చీకటి. ఏమిటి మామయ్యా! ఎందుకు పిలిచారని" అడిగితే. . "వాడు వచ్చి పిలిచినట్లు తలుపు. కొట్టినట్లు వినిపించిందమ్మా" అన్నాడు. పాపం వాళ్ళ కోసమైనా ఒక్క ఉత్తరం ." మాటల్లు పూరించలేక ఆమె కళ్ళల్లో నీళ్ళు ఒత్తుకోసాగింది.

పితృ వాత్సల్యంతో తన తండ్రి సంధి పుట్టిన రోగిలా, తనకోసమై కలవరించి అర్థ రాత్రి తన కోసమై కేకలు వేయటాన్ని తలచుకొని అతని శరీరం చల్లబడిపోయింది నరాలు బిగుసుకుపోయి శరీరం మొద్దుబారి పోయింది. దుఃఖంతో ముఖం పాలిపోయింది.

తన భార్య ఆ ముఖాన్ని చూడకుండా లేచి కిటికీ వద్ద నిలబడి వార్డ్స్‌లోకి చూడసాగాడు.

హాస్పిటలంతా ఏదో దిగులు పుట్టించే వాసన. ఫినాయిల్‌తో కడిగిన వరండాల నుండి మందువాసనలు. తెల్ల రంగు పూసిన రెండు చక్రాలకుర్చీలు, ఆ మూలన డస్ట్ బిన్, డస్ట్‌బిన్‌లో దూది చుట్టిన పుల్లలు, రక్తపు మరకలతో నిండిన గాజు గుడ్డలు, గాజు కిటికీల అవతల ఎర్రదుప్పట్లు పరచిన ఇనుపమంచాలు, వాటిపైన రోగులు ఆరిపోయిన కనుగుడ్లతో. ఎడ్మిషన్ దొరకని రోగులు ఇద్దరు మూల్గుతున్నారు. వరండా మూలల్లో దుఃఖంతో కూడిన వాతావరణం జైలు[illegible] ఎక్కువ నైరాశ్యం గూడు కట్టుకొని ఉంది.

"[illegible]రం వ్రాయకుండ మిమ్మల్ని మరింత ఏడిపించాలని నాకేమీ లేదు. ఇదిగో డిటెన్యూలు ఉత్తరాలు వ్రాయట్టానికి కూడా ఒక పద్ధతి ప్రవేశ పెట్టారు. గవర్నమెంటు. డిటెన్యూలు వ్రాయదలచుకొన్న వారి పేర్లనూ, డిటెన్యూలకూ వారికీ ఉన్న బంధుత్వాన్ని పేర్కొంటూ జైలు అధికారులకు దరఖాస్తు ఇవ్వాలి. దానిని ఆయా జిల్లాల పోలీసు సూపరింటెండెంట్ బంధుత్వాన్ని సర్టిఫై చెయ్యాలి....... .. ... అంటే నువ్వు నా భార్య వేనని పోలీసు "సూపరెండెంట్" అంటే తప్ప నీవు నాభార్యవు కాదన్న మాట"...నిట్టూరుస్తూ అతను కిటికీనుండి అవతలికి చూడసాగాడు

"అయితే ఉత్తరాలు వ్రాయటానికి కూడా పెద్ద ప్రొసీజర్ ఉన్నదన్న మాట"

"అవును. ఈ ప్రొసీజర్ పూర్తయ్యే వరకూ నేనుమీకు ఉత్తరాలు వ్రాయటం కానీ, మిమల్ని జైలుకు పిలిపించుకోవటంకానీ జరగవు—అన్నిటికీ పోలీసోళ్ళ పర్మిషన్ అడిగే రోజులొచ్చాయి . . ఏం జేస్తాం"..

రవికీ తన భార్యకూ మధ్య దుర్భేద్యమైనస్తబ్ధత—ఊపిరాడని నిశ్శబ్దం. పెదవులపై సుడిగుండాలున్నట్టుమాటలుచిక్కుబడిపోయి గిర్రుగిర్రున తిరుగుతున్నాయి. కానిస్టేబుల్ "ఛలో. సాబ్... మనమే లాస్ట్ అందరూ వెళ్ళిపొయ్యారు...." అన్నాడు అప్పటివరకూ చేతిలో వ్రేలాడుతున్న సంకెళ్ళు రవి ముంజేతికి వేసి, స్క్రూ తిప్పి తాళం జేబులో వేసుకొన్నాడు. ఇనప గొలుసు చివరను చేతిలోకి తీసికొని కానిస్టేబుల్ ముందుకు అడుగువేశాడు. అతనిని అనుసరిస్తూ రవి కాలు కదిపాడు.

ఆమె నిర్ఘాంత పోయింది. కళ్ళు విప్పార్చుకని తన కళ్ళముందు జరిగిన విషయాన్ని పిచ్చిదానిలా చూసింది. ఆవిడ అరచేతులు చెమటలతో ముద్దగా తడిసిపోయి, వశం తప్పి పోసాగాయి.

బేడీలు — బేడీలు - బేడీలు ... తనభర్త చేతికి బేడీలు—తనభర్త చేతికి బేడీలు పడతాయని ఆమె ఎన్నడూ ఊహించలేదు. ఎంత అవమానం...ఎంత అవమానం"....

అవమాన భారంతో ఆమె మనస్సు విలవిల లాడిపోయింది. అప్పటివరకూ ఆమె కళ్ళలో వలయాలుగా తిరుగుతున్న కన్నీళ్ళు అంతరించి పోయాయి.

క్రోధాగ్నితో కళ్ళు భగ్గున మండి పోయాయి.

"ఏయ్ ?....ఏం చేస్తున్నావ్ నువ్వు.... ఏ దొంగతనం చేశారని, ఏ హత్య చేశారని ఏ దోపిడీ చేశారని—సంకెళ్ళు వేశావ్ వారికి నువ్వు....తీసెయ్యి .... వాటిని తీసెయ్యి ముందు ప్లీజ్....సంకెళ్ళు వేసిన మీ చేతులు చూపెట్టటానికా మీరు నన్ను రమ్మన్నారీ రోజు... తీసెయ్యండి .... ఆ సంకెళ్ళు పీకే య్యండి....ఎందుకు వేయించు కున్నారీ సంకెళ్ళు"....పెద్దగా అరవసాగింది.

ఆమె మృదువైన కంఠంపై నీలిమ రంగు రక్తనాళాలు ఉబ్బసాగాయి. ఒణుకు తూన్న ఆమె కాళ్ళూ చేతులూ పట్టుతప్పి పోసాగాయి. 'హాస్పిటల్' అన్న విచక్షణ కోల్పోయి ఆమె బిగ్గరగా కేకలువేసి తూలి ముందుకు పడిపోయింది. ఆమె ఆకస్మిక ఉద్రేకాన్ని అరుపులను వింటున్న లేడీ హౌస్ సర్జన్లు ఆమెను పొదివి పట్టు కొన్నారు.

"మీరు నడవండిసార్...."కంగారు పడు తున్న కానిస్టేబుల్ 'రవి'ని హెచ్చరిస్తూ చేతిలో గొలుసు లాగాడు. రవి అతనిని అనుసరించాడు. స్టెయిర్ కేస్ దిగి పోర్టికోలో నిలబడ్డారు. పోలీసు వ్యానులో కూర్చు న్నారు డిటెన్యూలు. ఇంకా ఒకళ్ళిద్దరు డిటెన్యూలు రావల్సిఉంది. పోలీసు సబిన్స్పెక్టర్ తొందర పెడుతున్నాడు.

ఏడుపులు—గొల్లున ఏడుపులు.

ఎవరో గర్భిణీస్త్రీ ప్రసవించలేక కన్ను మూసిందట. ఆ శవాన్ని బండిపై పెట్టి నిండా ముసుగుకప్పి తీసుకెళుతున్నారు. ఆశవంచుట్టూచేరిన ఆడవాళ్ళు గుండెలు పగిలేలా ఏడుస్తున్నారు. వాళ్ళ వెనుక నడుస్తున్న మగవాళ్ళు ముక్కులు చీదు కుంటూ, దిక్కులు చూస్తూ దుఃఖాన్ని దిగ మింగటానికిప్రయత్నిస్తున్నారు. హాస్పిటల్ ఆవరణలో ఉన్న ప్రజలు వాళ్ళను నిర్లిప్తంగా చూస్తూ నడుస్తున్నారు.

ఎవరి బ్రతుకులు వాళ్ళవి.

ఎవరి దుఃఖం - వారిది - ఎవరి సమస్యలు వారివి.

నాగార్జున ప్రొడక్షన్ "పక్కింటి అమ్మాయి" ప్రారంభ సందర్భంలో పూర్ణావిశ్వనాధ్, ఆదిశేషగిరిరావు, శోభన్‌బాబు, సత్యనారాయణ, జయసుధ చంద్రమోహన్, దర్శకుడు కె. వాసు, నిర్మాత ఎ. సారథి, ఛాయాగ్రాహకుడు- ఎస్. గోపాలరెడ్డి.

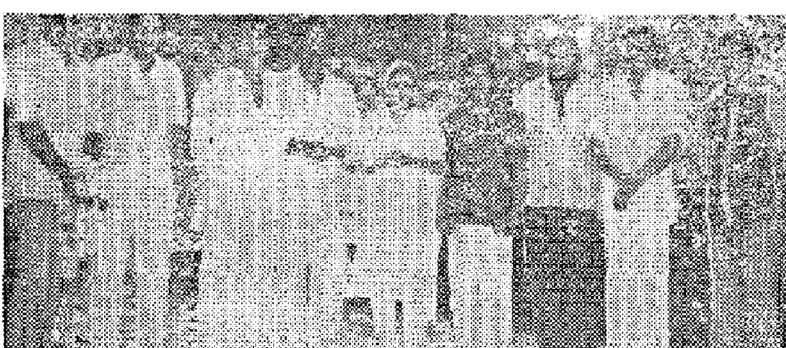

"అలలు - కలలు - ఎగసి ఎగసి"న "సీతాకోక చిలుక"లా

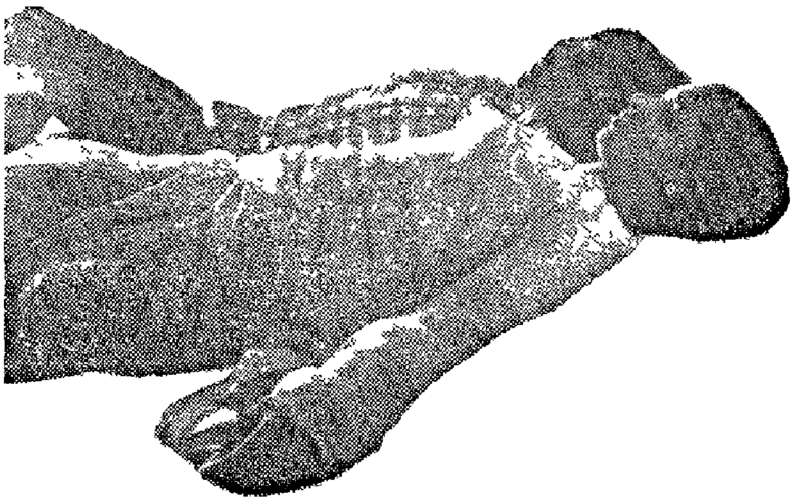

ఒకరి కన్నీళ్ళు మరొకరు తుడిచే సమాజం కాదిది

వృత్తిరీత్యా రాజకీయ నాయకులు ముగ్గురు —న్యూస్ పేపర్లు గుండ్రంగా చేతిలో పెట్టుకొని, రాజకీయాలు ప్రచారం చేసుకొంటూ మొబైల్ రేడియోల్లా వరండాల్లో నడుస్తూ పోతున్నారు రకరకాల మనుషులు రకరకాలుగా మాట్లాడుకొంటూ హాస్పిటల్లో తిరుగుతున్నారు.

హార్స్ రేసుల్లో, క్రికెట్ ఆట పిచ్చిలో గొంతు వరకూ మునిగిన నాగరికులు— బ్రాకెట్ ఆట మైకంలో, కాటన్ మార్కెట్ కౌగిలిలో చిక్కుకున్న కార్మికులు-బూతు సినిమాల నిషాలో కేరింతలు కొడుతున్న యువకులు ఇంకా ఎన్నో రకాలు మానసిక సుఖ వ్యాధులకు గురై తీవ్రులు తీసుకొంటున్నారు

'తన దేశ ప్రజలు ఎటుపోతున్నారు? రవి అనుమానంగా ఆలోచించ సాగాడు

అధికారగర్వం, కులగర్వం, మతమౌఢ్యం, స్వార్థం, మొదలైన నయం కాని "హిస్టీరియా" రోగాలకు గురై ప్రజలు పిచ్చికేకలు గావుకేకలు తిరుగుతున్నారు

డికెన్సూ అందరూ వచ్చారు సంకెళ్ళ గొలుసు మరొకరితో ముడిపడింది కదిలిన పోలీసు వ్యాన్ సెంట్రల్ ప్రిజన్ వైపు దూసుకుపోసాగింది ర కళ్ళు ఇనప జల్లెడనుండి ప్రజలను చూస్తు పరుగెత్తుతున్నాయి

పోరాడవలసిన ప్రజలు
కాలినడకపై చిందరవంద
న్నారు ఊపిరాడని జనం
చేతిగుడ్డలు పెట్టుకొని నడుస్తున్నా

Edited & Published by V Leelavathy Raghavaiah, at 1-8-4/1/1 Chikkadpalli, Hyderabad-20 & Printed by P Ramakrishna at Raghavu Printers, 1-8-4/1/1 Chikkadpalli, Hyderabad-500 020